

Культура 09

01-11-2025

Тиждень #16

Лекція #8:

Вплив ренесансу на українську архітектуру

(прозірка 12 – закінчення)

Лекція #9:

Барокко в Україні 17-18 ст.

(початок - прозірки 12)

Завдання (з книжки *Українська Культура I*):

Прочитати:

Лекція #9:

Барокко в Україні 17-18 ст.

ст. 164-167

Виконати:

Виконати завдання «Закріплення» питання 1-7 на ст. 167 в книжці *Культура I*.

БАРОККО В УКРАЇНІ 17-18 ст.

1. Бароковий стиль постав в Італії на початку 17 ст. і був пануючим в Європі впродовж 1600-их і початку 1700-их рр. Барокко відповідало своїй бурхливій добі - періоду великих перемін у житті народів та економічного зросту. Замість спокою і гармонії, що панували в мистецтві Ренесансу, бароковий стиль випромінює почуття руху, динаміки, боротьби та величності. Замість логічної простоти, барокко любить складність.

Стиль барокко затримував в основному ренесансові форми (напр. велику центральну куполу), але й заповнював усе те багатими прикрасами. Головною рисою барокко – це його розкішне і пишне орнаментування. Воно стремить бути експресивним і розкішним у вислові. Разом із тим, барокко любується контрастами (перш за все світла й тіні).

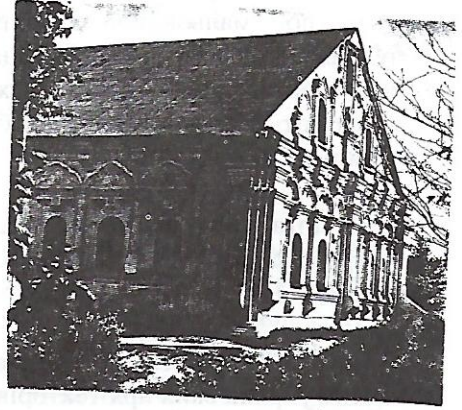
2. Барокко прийшло в Україну в другій половині 1600-их років українська архітектура пережила, свою другу, після княжих часів, золоту добу. Це був час існування гетьманської держави. Нові будівлі відзеркалювали жвавий розвиток культури та економіки України того часу, відродження українського духу і національної гордості.

Із постанням гетьманської держави виникла ціла кляса меценатів, що ними стали козацька старшина і гетьмани, в першу чергу Хмельницький, Самойлович, Мазепа, Апостол, Розумовський. Вони фондували будову нових церков і перебудову старих, ставили величаві приміщення для вищих шкіл-колегіумів. Раніше таких опікунів культури було небагато - князь Острозький, церковні братства, митрополит Могила.

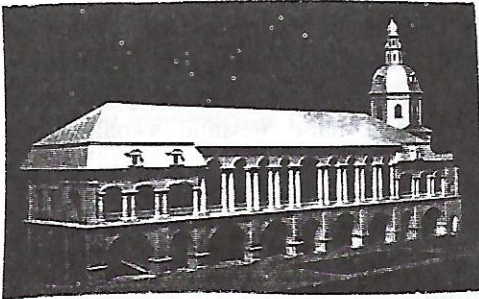
За гетьмана Мазепа барокко осягнуло буйного розквіту в Україні,. Мазепа мав славу щедрого опікуна церкви й мистецтва. Його заходами перебудовано Софійський і Михайлівський Собори в Києві, Успенський собор Печерської Лаври та збудовано величавий Миколаївський ("Військовий") собор, церкву Всіх Святих та інші церкви (разом близько 20 церков). Усе те будівництво було здійснене в пишньому й мальовничому бароковому стилі, якому архітектори надали українські рис.

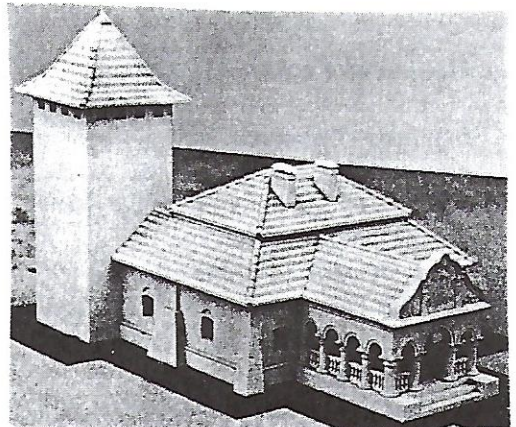
*Собор святої Софії
(сучасний вигляд)*

*Будинок Лизогуба
(„Мазети”) в Чернігові*

*Києво-Могилянська
Академія у Києві
(макет)*

*Палац гетьмана Хмельницького
(мистецька реконструкція)*

3. Будучи у близьких культурних стосунках із рештою Європи, Україна досить рано перейняла стиль барокко. Однак в Україні бароковий стиль прибрав і оригінальних рис. З огляду на свою оригінальність, це будівництво називають проявом унікального УКРАЇНСЬКОГО або КОЗАЦЬКОГО БАРОККО.

Українське барокко не таке перевантажене орнаментикою, як західне барокко; воно більш помірковане у вжитку прикрас і має спокійніші форми. Будівлі козацького барокко немов стремлять до того, щоб мальовничо вкластися у природне довкілля (більшість будівель - білі із зеленими дахами чи банями). Також церкви не переймають конструкції західних барокових святинь, радше зберігають основні принципи будови церкви східно-християнського обряду.

5. Золота доба української архітектури потривала ціле століття і зустріла свій кінець із упадком гетьманату й посилення царської російської політики на знищення української національної культури.

Краса українського барокового будівництва і високе технічне вміння українських архітекторів мали значний вплив на сусідні країни - Молдавію, Росію, Білорусь, Литву. До столиць тодішньої російської імперії, Москви і Петербургу, спроваджувано немало українських будівничих.

Найвизначнішими архітекторами будівель у стилі козацького барокко були Іван Григорович-Барський, Степан Ковнір, Йосип Старченко (Старцев) та Іван Зарудний.

Пояснення слів

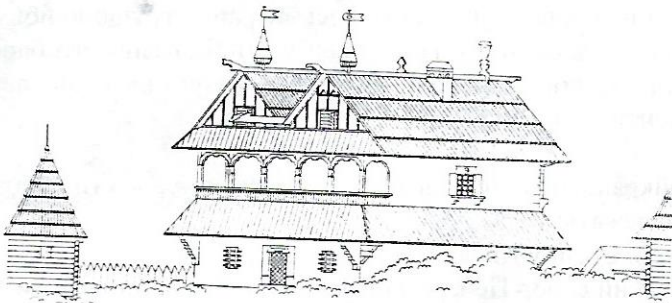
барокко - baroque
випуклий - bulging
грушоподібна баня - pearlike dome
золота доба - golden age
меценат - patron of the arts
пишний - exuberant
підбанник - bell tower
плястер - plaster
показніший - more ostentatious
притаманний - characteristic
цибуляста баня - onion-shaped dome

Закріплення

1. Чим відрізняється стиль барокко від ренесансового стилю? 2
2. В який спосіб відзеркалювало барокове мистецтво свою добу? 2
3. В якій країні постав стиль барокко? 1
4. В яких століттях було барокко пануючим стилем в Європі? 1
5. Які чинники спричинилися до того, що українська архітектура пережила свою другу золоту добу в 1600-их та 1700-их роках? 3
6. Назвіть головних меценатів української культури 17-18-го ст. 2
7. За якого гетьмана був найбільший розквіт козацького барокко в Україні? 1

Домашнє завдання

Написати розвідку про одного з наступних визначних архітектів України 17 і 18-го століть: Василь Барський, Іван Барський, Іван Зарудний, Йосип Старченко, Петро Ярославський, Степан Ковнір, Йоган Шедель (Schädel), Бартоломей Растреллі, Бернард Меретин, Джіаколо Кваренгі (Quarenghi), А. Меленський. У своїй розвідці подайте інформації про життя і долю цього архітектора (включно з датами народження і смерті), назвіть славні будівлі, спроектовані ним (відмічуючи при цьому місто, в якому стоїть будівля), зробіть характеристику стилю архітектора тощо. Вкінці назвіть книжки, які були використані для цієї дослідної праці.

*Дерев'яний палац воєводи Кисва
в 17 ст. (реконструкція)*